

**Standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal
Salten Langsø Skovdistrikt**

Gråsisken

Statusrapport 2005

Standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal, Salten Langsø

Skovdistrikt 2005

Af Jan Drachmann

Introduktion

Denne rapport præsenterer resultaterne fra det andet år med standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal beliggende i Salten Langsø skovdistrikt. Formålet med standardiseret fangst af ynglefugle er at opnå mål for fuglenes overlevelse og ungeproduktion, og dermed få indblik i årsagerne til eventuelle bestandsændringer. For en nærmere beskrivelse af projektets baggrund og visioner henvises til projektrapporten fra 2004. Beregning af de lokale ynglefugles overlevelse og ungeproduktion kræver flere års standardiseret og kontinuerlig fangst på samme sted. De første år bruges desuden på at få metoden finpudset til det lokale område. De virkelig spændende resultater kan derfor først forventes efter en længere årrække med standardiseret fangst af ynglefugle. Allerede her i projektets andet år ses der dog interessante resultater i form af blandt andet genfangster af lokale ynglefugle.

Udover forfatteren blev arbejdet i 2005 udført af Henning Ettrup, Jens Muff Hansen og Lars Ulrich Rasmussen. Billederne i denne rapport er fra dette års feltarbejde og blev taget af Henning Ettrup. Der rettes en stor tak til Salten Langsø skovdistrikt, som gav tilladelse til at udføre ringmærkningsprojektet på deres jorde. Uden skovdistriktets fortsatte opbakning ville projektet ikke kunne gennemføres. Derudover takkes Ringmærkningscentralen ved Zoologisk Museum i København for lån af de anvendte spejlnet.

Metode

Undersøgelsesområde

Den standardiserede fangst af ynglefugle foregår i et ca. 47 ha stort område ved Dybendal (56° 05' N, 9° 28' E) i Salten Langsø skovdistrikt. Området er et hedeområde domineret af ene med andre spredte træer og buske, og er omkranset af skov.

Standardiseret fangst af ynglefugle

For at dække hovedparten af ynglesæsonen for de undersøgte arter, men samtidigt så vidt som muligt undgå de perioder, hvor store mængder trækfugle passerer området, blev der ringmærket fra maj til august. Ynglesæsonen blev inddelt i tolv 10-dages perioder, hvor der i hver periode blev ringmærket én dag fra 30 minutter før solopgang og seks timer frem (Tabel 1). For at minimere forstyrrelsen og muligheden for at fuglene skulle lære nettene at kende (og dermed blive sværere at fange), gik der mindst seks dage mellem hver fangstdag. Til fangsten af ynglefuglene blev der anvendt ti 10m-spejlnet, som stod på nøjagtig de samme steder som i 2004. I modsætning til sidste år, hvor spejlnettene blev sat op og taget ned til hver fangst, så blev nettene i år stående sammenrullede i området mellem fangsterne. Dette lettede feltarbejdet betydeligt, da det er et stort arbejde at opsætte og nedtage de 10 spejlnet til hver fangst. I løbet af de seks fangsttimer blev hvert spejlnet besøgt hvert 30.-50. minut alt efter vejrforholdene og mængden af fugle, som blev fanget på en given dag. Følgende blev noteret for alle fangede fugle: Art, dato, klokkeslet, ringnummer, alder, køn, hvordan fuglen blev kønsbestemt, rugeplettens udvikling, hvilket spejlnet fuglen blev fanget i, og hvorvidt der var tale om en ny eller genfanget fugl. Rugeplettens udvikling noteredes for at bestemme timingen af de enkelte arters ynglesæson. Herudover blev vejrforholdene registreret to gange på hver fangstdag, og for de fleste individer blev vingens længde målt. Ovennævnte procedure følger den fælles europæiske standard for standardiseret fangst af ynglefugle.

Resultater

Den standardiserede fangst af ynglefuglene i undersøgelsesområdet i 2005 startede den 5. maj og sluttede den 24. august (Tabel 1). Totalt blev der fanget og ringmærket 136 forskellige individer fordelt på 27 arter (Tabel 2). Antallet af ringmærkede individer og deres aldersfordeling i de forskellige perioder er angivet i Figur 1. Forskellen i antallet af fangede individer gennem sæsonen i 2004 og 2005 ses i Figur 2. Ud af de 184 individer, som blev ringmærket i 2004, blev 13 af dem genfanget i 2005 (Tabel 3). I 2005 var løvsanger den mest talrige af de ringmærkede arter med 43 forskellige individer. Antallet af ringmærkede løvsangere i de forskellige perioder i 2004 og 2005 vises i Figur 3. For at give et overblik over de forskellige spejlnets effektivitet er antallet af fangede individer i hver af de ti spejlnet vist i Figur 4 for hvert af de to år.

Diskussion

I forhold til 2004 blev der i projektets andet år fanget færre individer, men cirka det samme antal forskellige arter. I 2004 blev der således fanget 184 forskellige individer fordelt på 29 arter, mens tallene for 2005 var 136 individer fordelt på 27 arter. I 2005 blev der af nye arter fanget havesanger, grønsisken og bogfinke for første gang i området (Tabel 2). Forskellen i antal fangede individer i de to første år af projektet skyldtes primært, at der i 2004 blev fanget flere fugle i starten (periode 1-2) og slutningen (periode 10-12) af sæsonen end i 2005 (Figur 2), mens der i de to år blev fanget stort set lige mange fugle i juni og juli (52 i 2004 og 48 i 2005). I starten af sæsonen kan der have været flere trækfugle gennem området i 2004, hvilket vil kunne forklare det større antal fangede fugle i de to første perioder det år. Af Figur 1 ses det, at der ikke blev fanget særligt mange ungfugle i 2005. Der blev således kun fanget 20 individer som kunne aldersbestemmes med sikkerhed som unger fra 2005, mens det tilsvarende tal for 2004 var 51. Alt tyder således på en lavere ungeproduktion i 2005, hvilket kan være medvirkende til det lavere antal fangster i slutningen af sæsonen af 2005 (Figur 2).

For at lette feltarbejdet lod vi spejlnettene stå sammenrullede i feltområdet gennem hele sæsonen i 2005. Dette kan have påvirket sandsynligheden for at fange fuglene i området, hvis de herved blev mere opmærksomme på nettenes placering, hvilket ville give udslag i et lavere antal fangster i 2005. På baggrund af registreringen af fuglenes rugeplet gennem yngletiden og genfangster af de samme individer flere gange, kan det med sikkerhed fastslås at de fleste af fuglene fanget i juni og juli var lokale ynglefugle. Lokale ynglefugle ville i sagens natur være mest udsatte for at lære nettenes placering at kende, og dermed forsøge at undgå disse, hvis det betød noget at lade nettene stå sammenrullede gennem hele sæsonen. Det faktum at der stort set blev fanget lige mange fugle i løbet af sommermånederne i de to år, tyder dog på at det ikke betød noget at lade spejlnettene stå i området mellem de enkelte fangster.

Af de 184 forskellige individer ringmærket i 2004 blev 13 genfanget i 2005, hvilket svarer til en overordnet genfangstprocent på 7,1%. Topmejse og løvsanger var de to hyppigste arter, som blev genfanget året efter de blev ringmærket i området, med en genfangstprocent på henholdsvis 33,3% og 23,5%, når der altså ses bort fra den ene mærkede sumpmejse som blev fanget i begge år (Tabel 3). I modsætning til

topmejsen som er standfugl i området, så er løvsangeren en trækfugl, hvilket gør det endnu mere bemærkelsesværdigt med den høje genfangstprocent for denne art. Løvsangeren har i begge undersøgelsesår været den mest talrige art, som er blevet ringmærket i området (Tabel 2). De otte løvsangere fra 2004 som blev genfanget i 2005 blev alle genfanget i løbet af de første fire perioder (5. maj til 7. juni). Der kan således have været tale om trækfugle, som hvert år benytter undersøgelsesområdet som rasteplass inden det videre træk nordpå. Der er dog ingen tvivl om at nogle af de genfangede løvsangere har været lokale ynglefugle, da flere af dem havde veludviklet rugeplet da de blev fanget i området.

Fuglekonge var en af de mest talrige ringmærkede arter i 2004 med hele 25 individer, mens der i 2005 kun blev mærket én fuglekonge. Hovedparten af fuglekongerne (kun 2 var med sikkerhed gamle fugle) fanget i 2004 var ungfugle fra samme år. Dette tyder således på en høj ungeproduktion hos fuglekongerne i 2004, hvor ungerne sidst på sommeren søgte ud i undersøgelsesområdet for at fouragere, mens der i 2005 slet ikke blev registreret unge fuglekonger i området. Solsorten er en anden art som benytter undersøgelsesområdet til fouragering. Begge år begyndte solsortene først at vise sig i området sidst på sommeren, hvor også alle fangsterne af solsort blev gjort. Dette hænger sammen med modningen af områdets rævlingebær, som solsortene spiser i stor stil. Flere arter tiltrækkes således af områdets fødemuligheder i løbet af sæsonen.

En anden interessant iagttagelse fra ringmærkningen i 2005 var at fem voksne og én ung rødrygget tornskade blev ringmærket i denne sæson, og ingen af dem var genfangster fra 2004, hvor to voksne og én unge blev ringmærket. Dette tyder på at der er en større udskiftning i territorielle rødryggede tornskader end man lige skulle tro. Ofte sidder der et par rødryggede tornskader år efter år på den samme egnede lokalitet, men måske er det slet ikke de samme fugle man ser flere år i træk. De næste års ringmærkningsresultater fra området kan måske give svar på, hvor stor udskiftning der er blandt de rødryggede tornskader på en egnet yngleplads.

Selv om den standardiserede fangst af ynglefugle kun har kørt to år i området, så er der allerede begyndt at komme spændende resultater ud af undersøgelserne. De indsamlede data er også videresendt til det internationale samarbejde omkring standardiseret fangst af ynglefugle i Europa. Projektet bidrager således på nuværende tidspunkt med anvendelige data til overvågning og forvaltning af udvalgte fuglearter på europæisk plan. Anvendeligheden af projektets data skulle gerne øges betydeligt i

2006. Udover at data kvaliteten forbedres jo flere år der udføres standardiseret fangst af ynglefugle det samme sted, så øges projektets anvendelighed også, hvis der kommer flere lignende projekter rundt om i landet. I 2006 er der således planlagt standardiseret fangst af ynglefugle yderligere tre steder i Danmark. Hvis disse projekter kommer op at stå bliver der basis for sammenlignende analyser af et meget større data materiale, og dermed bedre viden om udvalgte fuglearters overlevelse og ungeproduktion.

Ifølge den europæiske standard for standardiseret fangst af ynglefugle bør man fange mindst 200 fugle i et givet område for at datamængden kan blive tilstrækkelig stor. De første to år af dette projekt er dette antal fugle ikke blevet nået. Derfor forventer vi at optimere fangstmetoden i 2006. Ser man på mængden af fangede fugle pr spejlnet (Figur 4) ses det, at enkelte net fanger meget få fugle på en hel sæson. For at øge sandsynligheden for at fange flere fugle vil de aller dårligst placerede spejlnet derfor blive flyttet i 2006. Nettene vil stadig stå indenfor det samme lokale område i undersøgelsesområdet, blot på en ny (og forhåbentlig bedre) placering få meter fra den oprindelige position. Håbet er at denne omplacering af enkelte af spejlnettene vil optimere fangstindsatsen i området, og dermed øge anvendeligheden af de indsamlede data.

Rødrygget tornskade

Tabeller og Figurer

Tabel 1. Fordelingen af de tolv fangstperioder, som blev anvendt under den standardiserede fangst af ynglefuglene. Tidsrummene angiver tidspunktet for åbningen af første net og lukningen af tiende net, og er således længere end de seks timers aktiv fangst.

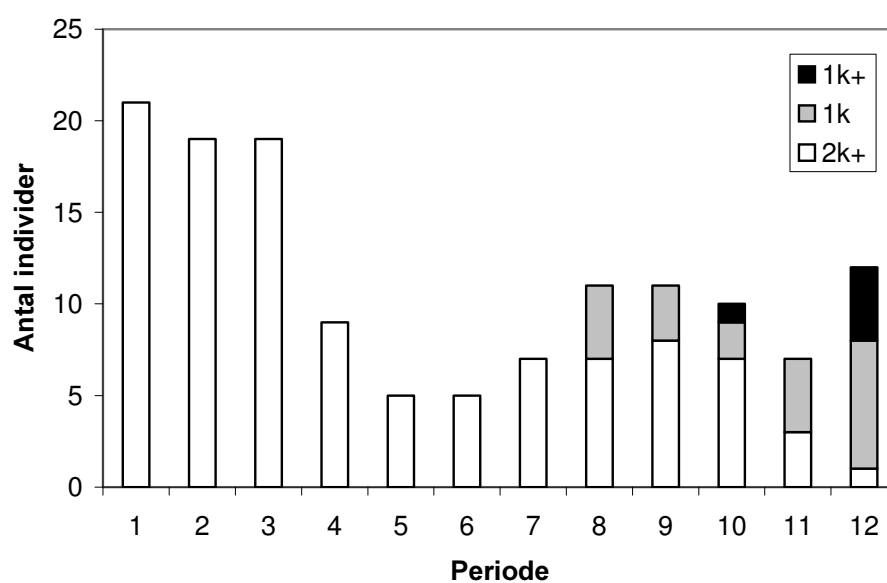
Periode	Varighed	Fangstdato og tid
1	1. maj – 10. maj	5. maj: 05.03–11.20
2	11. maj – 20. maj	19. maj: 04.27–10.27
3	21. maj – 30. maj	27. maj: 04.11–10.40
4	31. maj – 9. juni	7. juni: 04.10–10.53
5	10. juni – 19. juni	15. juni: 04.00–10.30
6	20. juni – 29. juni	28. juni: 04.05–10.39
7	30. juni – 9. juli	9. juli: 04.12–10.52
8	10. juli – 19. juli	18. juli: 04.33–11.10
9	20. juli – 29. juli	27. juli: 04.41–11.03
10	30. juli – 8. aug.	3. aug: 04.56–11.30
11	9. aug. – 18. aug.	16. aug: 05.25–11.53
12	19. aug. – 28. aug.	24. aug: 05.43–12.00

Tabel 2. Artsfordeling af de 136 forskellige individer fanget i 2005 angivet efter deres hyppighed. Tallene inkludere nye fugle ringmærket i 2005 og genfangster af fugle mærket i 2004. Tallene i parentes angiver antal fugle ringmærket i 2004.

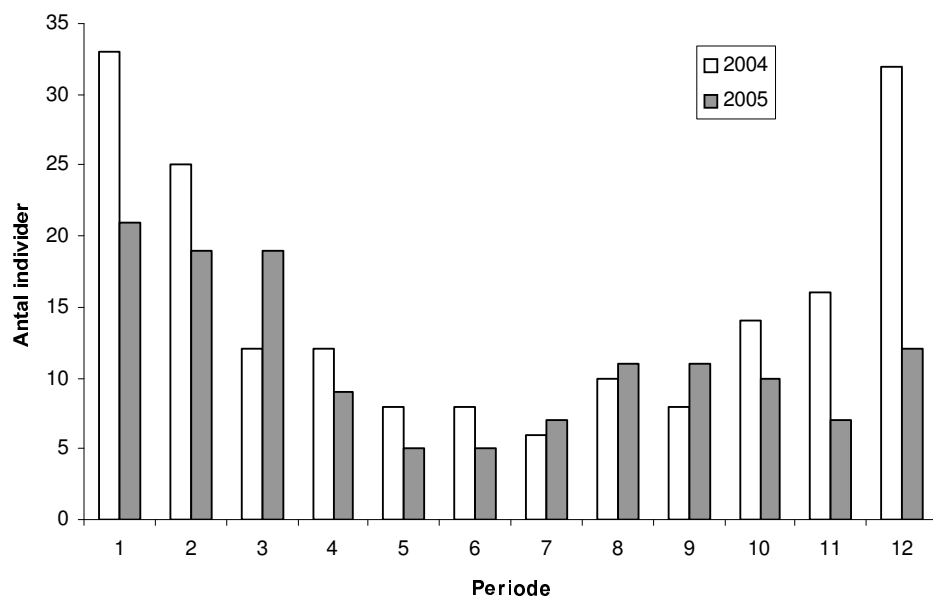
Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Løvsanger	43 (34)	Gærdesanger	5 (5)	Fuglekonge	1 (25)
Jernspurv	9 (12)	Skovpiber	4 (5)	Gransanger	1 (5)
Munk	8 (4)	Sortmejse	4 (5)	Sangdrossel	1 (5)
Rødhals	7 (7)	Dompap	3 (7)	Tornirisk	1 (3)
Solsort	7 (12)	Gråsiken	3 (9)	Træløber	1 (1)
Musvit	6 (8)	Gulspurv	3 (3)	Spætmejse	1 (1)
Rødrygget tornskade	6 (3)	Sumpmejse	3 (1)	Havesanger	1 (0)
Topmejse	6 (6)	Tornsanger	3 (7)	Grønsiken	1 (0)
Grønirisk	5 (6)	Gærdesmutte	2 (2)	Bogfinke	1 (0)

Tabel 3. Genfangster af fugle ringmærket i 2004

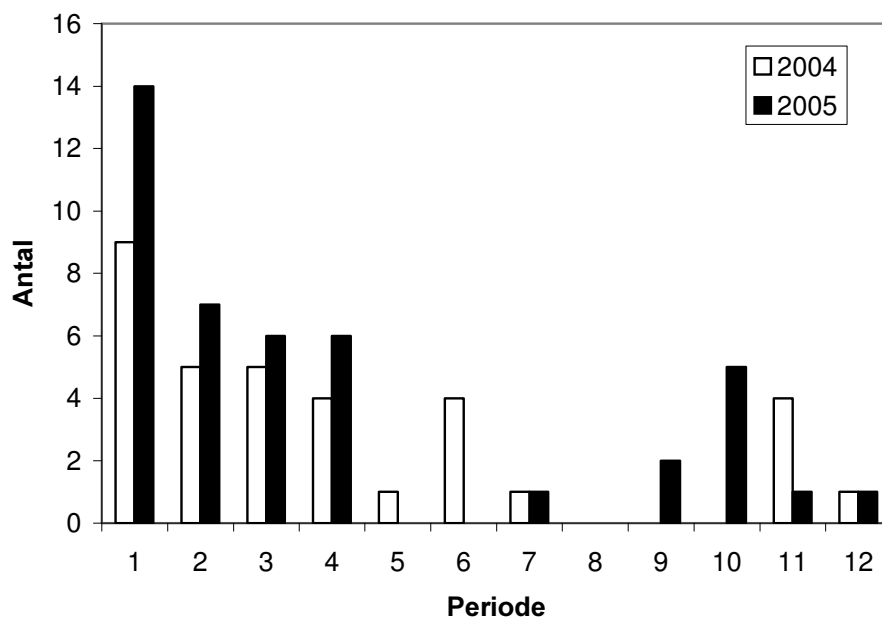
Art	Ringmærket 2004	Genfanget 2005	Genfangstprocent
Løvsanger	34	8	23,5
Jernspurv	12	1	8,3
Topmejse	6	2	33,3
Gærdesanger	5	1	20,0
Sumpmejse	1	1	100,0
Totalt	184	13	7,1

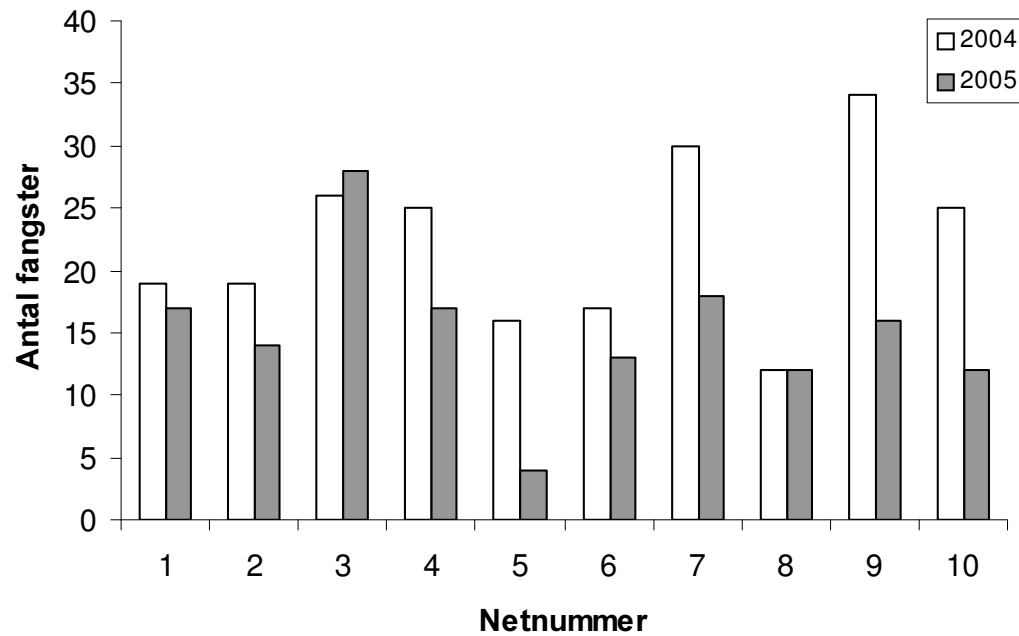
Figur 1. Antallet af individer ringmærket i de forskellige perioder og deres aldersfordeling (N = 136).

Figur 2. Antallet af forskellige individer fanget gennem hele fangstsæsonen i 2004 (N = 184) og 2005 (N = 136).

Figur 3. Antallet af løvsangere fanget gennem hele fangstsæsonen i 2004 (N = 34) og 2005 (N = 43).

Figur 4. Antallet af fangede fugle i hver af de ti spejlnet i 2004 (N = 223) og 2005 (N = 151). Her er alle fangster af både nye og genfangede individer medregnet.